

JOSEP GIFREU

«La reciprocitat és una aspiració de mínims»

Catedràtic de Teoria de la Comunicació, professor emèrit a la Universitat Pompeu Fabra i periodista, Josep Gifreu és una figura reverenciada entre els investigadors de polítiques de comunicació. “Hem de pensar un model de cooperació entre tots els territoris més enllà de les fronteres administratives i polítiques”, assegura.

*Entrevista de Violeta Tena
Fotografia de Jordi Play*

Des de novembre de 2013 els valencians no disposen de RTVV; a més, des de 2011 tampoc no veuen TV3 i la solució per resintonitzar s'ajorna. El desert comunicatiu en català al País Valencià és palmari. Com a expert, com catalogaria aquesta situació?

—En el marc d'uns països que es consideren civilitzats i democràtics, la situació és del tot anòmala. Aquest cas és especialment terrible per a la mateixa gent del País Valencià però també per al conjunt de la catalanofonia. València ha estat molt torturada pels agents polítics que han actuat contra la normalització de la llengua. Aquesta normalització exigeix disposar d'uns mitjans en llengua pròpia que abastin el conjunt del País Valencià i que a més puguin rebre's a la resta del territori catalanoparlant. Particularment, com a membre de la comunitat de llengua catalana, només puc fer que lamentar aquesta situació i aspirar que es pugui solucionar en un context polític favorable com el que tenim ara.

—En el seu llibre *El català en l'espai de comunicació* (Aldea global) explica les limitacions que va tenir RTVV com a difusor i promotor de l'idioma. Ara que les Corts Valencianes discuteixen quin ha de ser el model de la futura RTVV, quins errors no s'haurien de repetir?

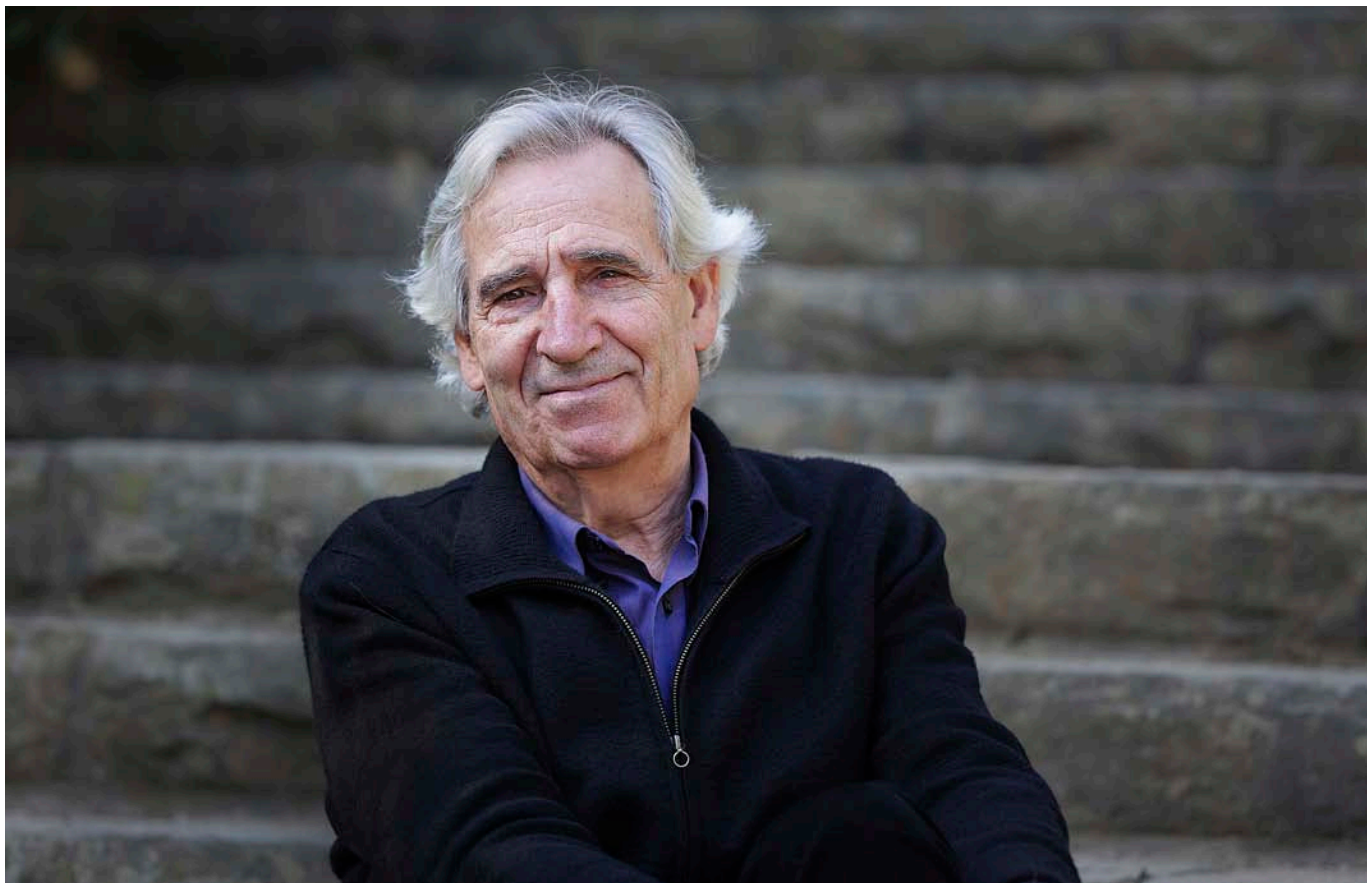
—Jo no sóc ningú per dir com evitar aquells errors i decidir quin ha de ser el model de la futura RTVV. Ja hi ha prou gent al País Valencià que n'ha parlat d'una forma molt rigorosa. Hi ha diversos informes, entre els quals destacaria el del col·lectiu Ricard Blasco, on han participat els principals experts de les universitats valencianes. Crec que reïxen a donar unes línies bàsiques encaminades a bastir un model públic, en valencià i que a més a més s'adapte a les exigències de l'era digital. Considero essencial que un model nou incorpori les noves estratègies de penetració en les xarxes socials i, alhora, tingui cura de la producció de tot l'espai català. Cal que a través del ciberespai es superin les fronteres administratives.

—Per primera volta a la història, Catalunya, País Valencià i les Illes te-

nen voluntat de signar acords de reciprocitat. Quines perspectives obri això per a l'espai català de comunicació?

—Sóc de l'opinió que l'aspiració de tenir un espai de comunicació en català requereix alguna cosa més que la simple reciprocitat. La reciprocitat pressuposa que hi ha corporacions de ràdio i televisió en cada territori i aquests ens es posen d'acord per intercanviar i tenir accés a les emissions de cadascun d'ells. Però entenc que això és una aspiració de mínims. És un model d'intercanvi superat per les exigències de l'evolució tecnològica i d'una competitivitat cada volta més aguda sobretot en el camp de l'audiovisual.

Per tant, sóc de l'opinió que caldria anar més enllà de la reciprocitat de canals i programacions. L'actual context obliga a obrir línies de treball cooperatiu i de coordinació per poder oferir més enllà de les programacions locals unes produccions conjuntes que siguin competitives en les noves plataformes de distribució i d'accés. Ni Catalunya ni el País Valencià ni les Balears ni Andorra

disposen per elles soles dels recursos suficients. Ens cal posar al servei d'una plataforma comuna tota la creativitat i totes les bones idees que s'hi puguin generar. La catalanofonia no pot estar parada i mirar-se el melic. Cal superar això i tenir una visió de conjunt. Ens cal pensar un model de cooperació entre tots els territoris més enllà de les fronteres administratives i polítiques. Només així podrem tenir una presència normalitzada com a espai cultural diferenciat en el conjunt del ciberespai.

—Naix antiga, doncs, la reciprocitat?

—La reciprocitat és necessària. El que no té cap sentit a hores d'ara és que dos territoris tan pròxims geogràficament com les Illes i el País Valencià no puguin veure les seves respectives televisions. Jo no dic que no a la reciprocitat, però el nou model s'ha de repensar d'acord amb els patrons de la nova era digital i global.

La reciprocitat, doncs, naix antiga perquè respon a un model de TDT i la TDT està cridada a ser superada. Els acords de reciprocitat eren i són un acord de mínims que cal superar per anar cap a

patrons de col·laboració. En l'era digital i de les plataformes multimèdia com més serem millor ens anirà i més recursos podrem sumar.

—Com s'hauria de substanciar aquesta col·laboració de la què vostè parla? El president de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, Brauli Duarte, fins i tot parla de constituir un consorci conjunt.

—Aquesta idea de Brauli Duarte, d'entrada, és interessant perquè planteja una línia de col·laboració. Caldria veure com es concreta el consorci i amb quins objectius. El que jo plantejo és una línia d'acció política, no només corporativa.

En aquest sentit, vull recordar la iniciativa del manifest de l'espai de comunicació en català que l'octubre passat va posar en circulació Enllaçats per la Llengua. El manifest està impulsat de manera conjunta i coordinada pels sindicats STEi, de les Illes, l'STEPV del País Valencià, i USTEC-STES, del Principat. Em sembla un manifest d'una precisió extraordinària, que radiografia la situació actual i fa propostes molt assenyades.

Al marge de demanar la reciprocitat i l'engegada de RTVV, insta els Governos a iniciar la col·laboració necessària entre tots els ens de comunicació dels territoris de parla catalana per a la realització de programes de producció pròpia, doblatges, subtítolacions... amb l'objectiu final de generar una indústria potent.

Ara és el moment oportú d'engegar iniciatives d'aquest tipus perquè tenim tres Governos proclius a arribar a acords. Ha costat molt arribar fins ací i ara cal aprofitar-ho. El problema és que tant al País Valencià com a Catalunya hi ha temes que són molt més prioritaris, considerats d'alta política.

—De fet, vist des del sud del Sènia no sembla que el Govern català estiga gaire preocupat per aquestes qüestions.

—Això mateix és el que tracto de suggerir-li. Per al Govern català aquestes qüestions no figuren entre les seves prioritats. Estem en una fase en què es plantegen coses tan fonamentals com una nova constitució i la consecució de la independència. En aquest context, s'entén que les qüestions dels mitjà i

→ la cultura compartida no estiguen en la primera línia de l'acció política. Espero que en els pròxims mesos es comence a plantejar què cal fer en l'àmbit dels mèdia en llengua catalana, sobretot si des de València i de Mallorca hi ha interès.

D'una altra banda, hi ha partits al Principat que es consideren independentistes però que en el camp dels mèdia han actuat d'una manera molt regionalista, en el sentit negatiu de la paraula. Amb això vull dir que han girat l'esquena al reforçament dels vincles culturals i comunicatius amb la resta de territoris de la catalanofonia. Catalunya s'ha de plantejar si vol ser o no un motor de tot l'espai del català d'una forma col·laboradora i participativa. La cultura i l'audiovisual són dos pilars bàsics en la construcció de les identitats. Dubto que la majoria de partits independentistes tinguin això clar. La causa de la llengua catalana, o la salvem entre tots o no es salvarà. Només amb la independència no salvarem la causa del català.

—Aquest anhel per arribar a una mena de consorci, com s'ha de materialitzar per no xocar amb la qüestió política?

—Estic convençut que aquest anhel de col·laboració es pot materialitzar. Hi ha exemples ací i a fora que ens aporten models d'actuació, tant si Catalunya avança cap a la independència com si no.

En aquest sentit, pel que fa al camí de la independència, la causa del català s'ha de plantejar independentment de si hi ha independència o no. Naturalment que la independència de Catalunya podria ajudar molt, però això no vol dir que mentrestant no puguin fer-se passos endavant per garantir una estratègia conjunta de presència en tot l'espai cultural a través de productes i serveis que estiguin a l'altura de la nova era, especialment de cara als joves. Models de cooperació a prendre com a referència ja n'hi ha: penso en l'Institut Joan Lluís Vives, que és un model molt a tenir en compte per exemple en aspectes com la cultura o la llengua; a nivell internacional hi ha el pacte entre Flandes i Holanda, de cara a la defensa de la llengua i la literatura dels flamencs i els neerlandesos; i els països nòrdics també tenen models d'aquest tipus. La qüestió fronterera no ha de ser un impediment. Des de la complicitat de cadascun dels Governos es podrien trobar solucions tant si Catalunya esdevé independent com si no.

—Però aquests projectes conjunts de què vostè parla, a l'hora de la veritat toparien amb problemes més pedrestres, però que encara no hem estat capaços de resoldre, a pesar que fa més de 30 anys que es debaten. Penso per exemple en el model de llengua.

—El problema de l'estàndard apte és un problema que no s'ha pogut mai solucionar perquè no han existit mai canals que poguessin ser rebuts per tota la catalanofonia. Altrament, ja s'haurien buscat solucions. I en tot cas, n'hi ha, de solucions: l'Institut d'Estudis Catalans té predisposició a buscar fórmules per distingir entre els diferents estàndards, que són diferents segons el context de cada mitjà. No és el mateix una televisió local de Lleida, que una de Manacor. És lògic que aquests mitjans tinguin el seu model de llengua. Però si es basteix un mitjà pensat

«Alguns partits catalans han actuat d'una manera molt regionalista en el camp dels mèdia. I el català, o el salvem entre tots o no es salvarà»

per al conjunt, caldrà un model de llengua d'estàndard general que ha de ser negociat i acceptat pel conjunt dels territoris. En aquest sentit, crec que els diferents experts tenen predisposició absoluta per tractar de bastir aquest model. Estic segur que podríem arribar a un model semblant al que hi ha a Itàlia, on a pesar de les diferències que hi ha entre l'italià que es parla al Vèneto i el que es parla a la Toscana, a la televisió s'utilitza un llenguatge estàndard. Així doncs, dubto molt que nosaltres no arribéssim a posar-nos d'acord.

—Però els precedents no inviten a l'optimisme. Quan es posà en marxa RTVV hi va haver reunions entre responsables catalans i valencians per tractar de compartir continguts i arribar a un estàndard, però finalment l'opció de compartir productes es va descartar.

—D'això fa molts anys. Era el principi de tot, quan es començava a parlar d'aquest tema. L'experiència ens ha ajudat a resituar-nos. TV3, per exemple, va començar amb un model de llengua però va evolucionar i ara pots trobar el parlar de les Illes i la resta dels grans dialectes. I quan la corresponsal de València fa la seva crònica no canvia al català central sinó que parla en valencià. Dit això, naturalment que el dia que es plantegi la qüestió de l'estàndard, hi haurà problemes, però estic segur que serem capaços d'entendre'ns-hi i arribar a uns acords de mínims. Fins ara no n'hem tingut l'oportunitat, però si la tenim, caldria aprofitar-la.

—Aquesta aspiració de projecte conjunt és pràcticament un projecte d'Estat. Es pot bastir una iniciativa d'aquestes característiques sense el suport d'un Estat al darrere?

—El model de distribució de la TDT és un model heretat del franquisme, que esquartera segons les fronteres administratives sense tenir en compte cap altra consideració. És fruit d'un Estat centralitzat i d'un model autonòmic que fa prevaldre una centralització dels grans mitjans públics i privats d'àmbit estatal i una política lingüística monolingüe. És clar, doncs, que un canvi de regulació ens afavoriria.

Però, a banda d'això, hem d'utilitzar amb eficàcia les eines que ja tenim. Crec que el poder polític dels Governos autonòmics dona eines suficients per poder arribar a acords. I açò ho hem percebut en el sentit contrari: el PP valencià ha fet valdre el seu poder polític per negar i perseguir la recepció de TV3. Ara, fem-ho a la inversa, intentem que el Govern valencià afavorixi l'intercanvi de les emissions.

—Creu que el Govern valencià hauria de recuperar TV3 sense dilacions?

—Sí, absolutament. Ho hauria de fer com un senyal de normalitat i de canvi. Restablir el senyal seria una forma de contrarestar els perjudicis i la malifeta que va suposar la persecució de TV3 per part del Govern valencià amb la complicitat dels Governos de Madrid. Crec que seria una manera de rescabalar els milers de valencians que van fer un esforç per posar en marxa els repetidors de TV3. Cal passar pàgina d'aquella política del PP que va posar fi a TV3 i va suposar el tancament de RTVV. ●